

Ö120

Frågelista rörande konditionala satsfogningar och vissa närstående sats typer. Berörda A. NYGÅRD

Upprättad 1954 av fil.lic. Anders Sundqvist.

Anm. I nedanstående exempel anges den förutsättning, under vilken yttrandet tänkes, i vissa fall genom en sats som står inom sneda parenteser / /. Ord, som stå inom runda parenteser (), äro däremot sådana, som kunna tänkas utelämnade ur exemplet utan att satsens innebörd därigenom förändras.

1) Äger målet en särskild form för imperfektum konjunktiv? Hur skulle de understrukna verbformerna i nedanstående satser heta på målet? Angiv helst hela exemplet eller ett likvärdigt exempel med samma verbformer på målet! Om imperfektum konjunktiv icke kan användas i något av exemplen, bör det anges vilken form målet i stället använder.

- a) Om det skene upp och bleve vackert väder, så kunde vi fara.
Om vi tän-öp & värt ficut väder ss kunde vi fara.
- b) Om han bände sin hund, så han inte bete folk, så ginge det väl an.
Om han bänd hundn sån, ss intor bet folk, ss ginge a fol an.
- c) Om han sköte sin hund, så man sluppe höra honom skälla för jämnan!
Om han sköt hundn sån, ss han släp höra, han gäls för jämnin!
- d) Han vore en bra karl, om han inte söpe.
a va en bra karl om int a söp
- e) Om man gäve henne femti kronor, hjälpte hon ändå inte till.
Om man gav omn femti kronor, ss vohjpt int a till, om an bad om a, ss fin, om a ändå
- f) Om han både mig om det, finge han det.
Om an bad om a om a, ss fin, om a ändå
- g) Om du fore raka vägen hem, hunne du i tid?
Om du för räk väg, hem, ss hunn du i tid.
- h) Jag toge gärna en annan, som jag finge välja.
a tog da vitt tar en annan, om jag fin valja.
- i) Om han inte lade sig i allt och sade så mycket dumt, ginge det väl an.
Om int an lade sig i allt a sad ss mytyy dumt, ss ginge a fol an.
- j) Det vore bättre att inte vara till.
a va bättre int vara till
- k) Det vore, gott, (att) jag läge. Kan målet använda att-satser i förening med uttryck av typen det vore gott?
a va gott om jag läge. Kan målet använda att-satser i förening med uttryck av typen det vore gott? Kuappert.

l) Den som läge, sade den late. Vilken form har detta ordstäv i målet? *den som läge, sad jag säga, var a sat på sanktata.*

Om så vore

m) Förekommer frasen om så vore? Kan den användas med syftning på förfluten tid, t.ex När jag var barn, hade jag en kamrat, som var så duktig att slå volter i trapets. Han behövde för resten ingen trapets, han kunde slå frivolter, om så vore. *Therappach*

2) Angiv vad följande verbformer av de nedan uppräknade verben heta i betonad ställning: imperf.ind.sg., imperf. ind. pl., imperf.

konj., supinum (alltså bet, beto, bete, bitit o.s.v.)

a) bita, bliva, skina

b) bryta, krypa, skjuta (med bössa)

c) binda, varda

d) bära, komma, sova

e) bejda, givä, gitta, vara

f) draga, fara, taga

g) få, gå

h) hava, lägga, säga

3) Vilken konstruktion användes vid de modala hjälpverben i konditionala satsfogningar, som avse förfluten tid? Angiv vilka av nedanstående konstruktioner som kunna användas i målet!

a) Han kunde ha gjort det, om han hade velat.

b) Han hade kunnat göra det, om han hade velat.

c) Han hade kunnat gjort det, om han hade velat.

d) Jag ville gärna ha hjälpt honom, men det var omöjligt.

e) Jag hade gärna velat hjälpa honom, men det var omöjligt. *Möjligt*

f) Jag hade gärna velat hjälpt honom, men det var omöjligt.

g) Om han hade bett om hjälp, skulle jag ha hjälpt honom.

h) (Om han hade bett om hjälp, hade jag skolat hjälpa honom.)

i) (Om han hade bett om hjälp, hade jag skolat hjälpt honom.)

j) Du borde ha hjälpt honom, om du hade kunnat. *skulle*

k) (Du hade bort hjälpa honom, om du hade kunnat.) *"Borde" användt*

l) (Du hade bort hjälpt honom, om du hade kunnat.) *krappou genant*

ss möt i fol skul ha LuB.

- m) Om far hade sagt till på allvar, så måste (mätte) han ha lytt.
- n) (Om far hade sagt till på allvar, så hade han måst (mått) lyda.
- o) (Om far hade sagt till på allvar, så hade han måst (mått) lytt.)

4) Kan man använda konditionala satsfogningar i imperfektum, då man beskriver förhållanden i förfluten tid och talar om något som regelbundet brukade hända?

- a) Var det söndag, gick man alltid i kyrkan.
- b) Fick en pojke något, skulle han alltid ta i hand och tacka.

5) Kan pluskvamperfektum användas i konditionala satsfogningar med syftning på närvarande tid eller framtid?

- a) /Farfar är död/ Om farfar hade levet nu, hade han varit hundra år.
- b) /Det är ovisst om den tilltalade kan komma dagen efter eller ej/ Hade du varit här i morgon bitti, så hade du varit i tid.
- c) /Den talande vet, att den tilltalade icke kan komma dagen efter/ Hade du kunnat komma i morgon, hade det varit bra.

6) Vilken form har i en konditional satsfogning en huvudsats, som syftar på framtid, då den är förenad med en bisats, som syftar på förfluten tid? Vilken formulering kan tänkas, då man talar

med en pojke, som inte varit snäll, medan hans mor varit borta?

- a) Om du hade varit snäll, medan mamma har varit borta, skulle du säkert få något gott, när hon kommer hem i morgon.
- b) Om du hade varit snäll, medan mamma varit borta, skulle du säkert ha fått något gott, när hon kommer hem i morgon.
- c) Om du hade varit snäll, medan mamma har varit borta, hade du säkert fått något gott, när hon kommer hem i morgon.

7) Kan skulle användas i antaganden, som strida mot vad den talande vet?

- a) /Man brukar alltid gräva upp jorden på våren/ Det vore bättre om jorden skulle grävas upp på hösten.

Handwritten notes:
 K. att...
 är lite...
 g. k. i...
 h. k. i...
 men...
 formulering...
 kan...
 f. k. i...
 det...
 (Det hela...
 (Det...
 kapsul.)

Handwritten notes:
 x) Antag: ss skul du ha varit...
 xx) Perfektum...
 [Dialekt...]

- b) Skulle jag inte ha det bättre än Johanssons, vore det inte mycket med mig. *Utlösligen!*
- c) /Farfar är död/ Om farfar skulle leva nu, skulle han vara hundra år. *Möjligt.*
- d) /Det blåser/ Om det inte skulle blåsa, skulle det nog vara varmt i dag. *Utlösligt. X*
- e) /Farfar är död/ Om farfar skulle ha levat nu, skulle han ha varit hundra år. *Om farfar skulle ha levt nu så skulle han vara hundra år.*
- f) /Farfar är död/ Om farfar hade skolat leva (levt) nu, hade han skolat vara (varit) hundra år.
- g) Om jag skulle ha skrivit upp allt jag har hört, så skulle jag ha haft mycket att berätta. *Om jag skulle ha skrivit upp*
- h) /Den som föll i vattnet blev räddad/ Om ingen skulle ha varit i närheten, skulle han säkert ha drunknat. *Den som föll i vattnet blev räddad.*
- i) /Han körde i diket/ Om han inte skulle ha varit full, skulle han inte ha kört i diket. *Om han inte skulle ha varit full, så skulle han inte ha kört i diket.*
- 8) Kan skulle användas i önskesatser? *Nej.*
- (a) /Pojken är olydig/ Bara han skulle lyda oss!)
- (b) /Den talande är borta/ Om jag ändå skulle ha varit hemma nu!)
- (c) Den som skulle vara död:)
- (d) Om vi skulle få i gång en förening, skulle det vara bra.)
- e) /Någon hör en person komma, men kan ännu inte se vem det är/ Det vore ändå väl, om det skulle vara Kalle. *Om vi skulle höra en person komma så skulle vi kalla honom.*
- 9) Kan skulle användas i såväl huvudsats som bisats i en konditional satsfogning?
- a) Det skulle vara tråkigt, om du inte skulle hinna dit i kväll. *Det skulle vara besvärligt, om du inte skulle hinna dit i kväll.*
- b) Om han skulle köpa en lott, skulle han säkert vinna. *Om han skulle köpa en lott, så skulle han säkert vinna.*
- 10) Kan ville användas i huvudsatsen i en konditional satsfogning för att uttrycka en försäkran? *Nej.*
- a) Visste jag att det hjälpte, ville jag hålla ut. *Utlösligen som han skulle ha hållit ut.*

b) Om du följde med oss, ville vi inte vara rädda.

11) Kan en önskan uttryckas genom en sats med omvänd ordföljd, som innehåller ett adverb bara, ändå, då, helst, väl eller dylikt?

a) Finge jag vara i fred bara! *allt möjligt för mig att vara i fred*

b) Hade jag bara en bössa! *hoppas*

c) Hade ni velat gå er väg, era fåhundar!

d) Vore jag död ändå! *hoppas*

e) Bleve det då lite sommar!

f) Vore han klok helst!

g) Vore det väl över! *var det väl över*

h) Vilka adverb användas i önskesatser i målet?

ändå, då, helst, väl, bara

12) Kan en önskan uttryckas genom en sats med omvänd ordföljd, som icke innehåller ett adverb av det slag, som exemplifierats under 11?

a) Finge jag vara i fred!

b) Hade jag en bössa!

c) Hade ni velat gå er väg, era fåhundar!

d) Vore jag död! *hoppas*

13) Vilken konstruktion användes i satser, som ange, att något i förfluten tid varit nära att inträffa men icke inträffat?

a) Han glömde så när bort att tacka, så förvirrad blev han.

b) Han hade så när glömt bort att tacka, så förvirrad blev han.

c) Han skulle så när ha glömt bort att tacka, så förvirrad blev han.

14) Vilka av nedanstående konstruktioner äro möjliga i konsekutiva bisatser?

a) Han kände sig så ängslig, att han ville skrika.

b) Han kände sig så ängslig, att han hade velat skrika.

han var så rädd, så han ha velat skrika & skrika

En va se råd so nu skul ha vilk skrikallkr
 c) Han kände sig så ängslig, att han skulle ha velat skrika (skriket).

ss a fanns faktiskt någon
 d) Alla voro så rädda för berget, att det inte fanns någon som ville gå dit, när det var mörkt.

e) Alla voro så rädda för berget, att det inte hade funnits någon, som hade velat gå dit, då det var mörkt.

f) Alla voro så rädda för berget, att det inte skulle ha funnits någon som ville gå dit då det var mörkt.

*Älska va se råd lada bane bl munnen so a fanns
 sal so en som skul ha vilk ut lit fanns va vilk*
 15) Kan skulle användas i relativ bisats efter negerad huvudsats?

På den tiden fanns det inte ett hus i hela staden, som skulle ha haft badrum.

16) Förekommer hjälpverbet lär i imperfektum? Kan det i så fall användas för att uttrycka en förmodan angående närvarande tid eller framtid?

a) Han lärde vara sjuk /i betydelsen: han lär vara sjuk, torde vara sjuk/.

b) Om läraren finge se pojken nu, lärde det nog gå illa för honom.

17) Förekomma hövliga frågor i imperfektum med syftning på närvarande tid?

a) Finge jag fråga dig om en sak? *fing jag fråga dig om en sak*

b) Fick jag fråga dig om en sak?

c) Skulle jag få fråga dig om en sak? *skul jag få fråga dig om en sak*

d) Vore det möjligt att få tala med Kalle? *vore det möjligt att få tala med Kalle?*

e) Var det möjligt att få tala med Kalle? *var det möjligt att få tala med Kalle?*

f) Skulle det vara möjligt att få tala med Kalle? *skul det vara möjligt att få tala med Kalle?*

Allt detta låter mig väl förstå för gemina dialekt.
 18) Kan när användas i betydelsen "om"?

Knappast.
När ni hade varit med så mycket som jag, så skulle ni förstå vad det gäller.

19) Kan presens förekomma i hypotetiska jämförelsebisatser?

- a) Han ser ut, som om han är ^{farlig} ~~farlig~~.
- b) Han bär sig åt, som om han är galen.
- c) Han låtsas alltid, som det regnar, när käringen grälar på honom.

20) Kan imperfektum förekomma i hypotetiska jämförelsebisatser, som avse förfluten tid?

- a) Han såg ut, som om han vore (~~var~~) farlig.
- b) Han låtsades, som om det regnade.

21) Vilka av följande konstruktioner äro gångbara i målet?

/Uttrandet handlar om en person, som den talande sett dagen förut/.

- a) Han bar sig åt, som (om) han var galen.
- b) " " " " , " " " vore galen.
- c) " " " " , " " " hade varit galen.
- d) " " " " , " " " skulle vara galen.
- e) " " " " , " " " skulle ha varit galen. ^{XX}
- f) " " " " , " " " hade skolat vara galen. ^{XXX}
- g) " " " " , " " " hade skolat varit galen. ^{XXX}
- h) " " " " , " " " varit galen.
- i) " " " " , " " " skolat vara galen.
- j) " " " " , " " " skolat varit galen.
- k) " " " " , som vore han galen.
- l) " " " " , som hade han varit galen.
- m) " " " " , som skulle han ha varit galen.

Handwritten notes:
 Det är ett uttrand som handlar om en person som den talande sett dagen förut.
 För konstruktionerna b) och c) är det inte möjligt att använda presens för att beskriva ett förflutet tillstånd.
 För konstruktionerna d) och e) är det möjligt att använda imperfektum för att beskriva ett förflutet tillstånd.
 För konstruktionerna f) och g) är det möjligt att använda imperfektum för att beskriva ett förflutet tillstånd.
 För konstruktionerna h) och i) är det möjligt att använda imperfektum för att beskriva ett förflutet tillstånd.
 För konstruktionerna j) och k) är det möjligt att använda imperfektum för att beskriva ett förflutet tillstånd.
 För konstruktionerna l) och m) är det möjligt att använda imperfektum för att beskriva ett förflutet tillstånd.